

HÄMEENLINNAN KAUPUNGIN JA HATTULAN KUNNAN YMPÄRISTÖNSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA VUOSILLE 2026-2029

Sisällys

Sisällys.....	1
1 Johdanto	2
2 Ympäristöolosuhteet.....	3
2.1 Valvonta-alueen kuvaus.....	3
2.2 Ympäristön pilaantumisen riskit valvonta-alueella.....	4
3 Valvonnan voimavarat	6
3.1 Henkilöstöresurssit.....	6
3.2 Valvontayhteistyö	7
4 Valvontakohteet	10
4.1 Luvanvaraiset, ilmoituksenvaraiset ja rekisteröitävät kohteet	10
4.2 Muut ympäristönsuojelulain mukaan ilmoitusvelvolliset toiminnot	16
4.3 Ympäristönsuojelulain mukaiset muut valvontakohteet.....	16
4.4 Jätelain mukainen valvonta	18
4.5 Muun lainsäädännön mukainen valvonta	20
5 Riskinarviointi ja valvontaohjelma	23
5.1 Ympäristöriskien arviointi ja valvonnan kohdentaminen	24
5.2 Valvontaohjelma	26
6 Valvonnan toteuttaminen	27
6.1 Valvontatarkastukset.....	28
6.2 Muut valvontatavat.....	31
7 Tietojärjestelmät.....	34
8 Koulutus.....	35
9 Asiakaspalvelu, viestintä ja tiedotus	35
10 Valvontasuunnitelman tarkistus ja valvontaohjelman toteutumisen arviointi .	36

1 Johdanto

Ympäristönsuojeluun liittyvän valvonnan tavoitteena on ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen, terveellisen ja viihtyisän sekä luonnontaloudellisesti kestävä ja monimuotoisen ympäristön turvaaminen, jätteiden synnyn ja haitallisten vaikutusten ehkäiseminen sekä luonnonvarojen kestävä käytön edistäminen.

Hämeenlinnassa suunnitelmallista ympäristönsuojeluun liittyvää valvontaa on tehty vuodesta 2005 lähtien. Ensimmäinen ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma kattoi vuodet 2005–2010 ja viimeisin vuodet 2022–2025. Nyt laadittava suunnitelma on vuosille 2026-2029. Suunnitelmallisen valvonnan tavoitteena on ollut kehittää, yhtenäistää ja tehostaa valvontatoimia sekä mahdollistaa valvonnan toteutumisen seuranta. Valvontasuunnitelman toteutumista on arvioitu vuosittain vuodesta 2011 lähtien.

Suunnitelmallinen valvonta on 1.9.2014 voimaan tulleen ympäristönsuojelulain (527/2014) myötä kaikille kunnille lakisääteistä. Ympäristönsuojelulain 168 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen ympäristönsuojelulain mukaista säännöllistä valvontaa varten suunnitelma (*valvontasuunnitelma*) sekä luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta säännöllisestä valvonnasta ohjelma (*valvontaohjelma*). Valvontasuunnitelmassa on oltava muun muassa tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Valvontaohjelmassa on oltava tiedot valvottavista kohteista ja niihin kohdistettavista säännöllisistä valvontatoimista. Valvontaohjelma on pidettävä ajan tasalla ja valvontasuunnitelma on tarkistettava säännöllisesti.

Valvonnan suunnitteluvuorollisuus koskee säännöllistä valvontaa eli ympäristönsuojelulain mukaisia luvanvaraisia, ilmoituksenvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja sekä tiettyjä jätelain (646/2011) mukaisia toimintoja. Hämeenlinnan kaupungin ja Hattulan kunnan ympäristönsuojelun valvontasuunnitelmaan (jatkossa

Hämeenlinnan alueen valvontasuunnitelma) on pyritty kokoamaan kuvaus koko ympäristönsuojeluviranomaisen valvontakentästä, koska tämä edesauttaa käytettävissä olevien valvontaresurssien oikein kohdentamista ja varmistaa, että kaikki valvontatarpeet on tunnistettu. Suunnitelmallisen valvonnan ohella ympäristönsuojeluviranomaisen on huolehdittava myös monista muista tehtävistä, kuten lupien ja ilmoitusten sekä toimenpidepyyntöjen käsittelystä. Näiden tehtävien määrä vaihtelee vuosittain eikä niitä ole siksi sisällytetty valvontasuunnitelmaan.

Valvontasuunnitelma on julkinen asiakirja, joka on luettavissa Hämeenlinnan kaupungin verkkosivuilla. Valvontaohjelma on valvontasuunnitelmaa yksityiskohtaisempi ja siinä esitetään laitospohjaiset valvontatoimet ohjelmakauden aikana. Valvontaohjelma ei ole julkinen, koska yksityiskohtaisen toimenpide- ja kohdeluettelon julkistaminen saattaa heikentää valvonnan tavoitteiden toteutumista.

Hämeenlinnan alueen valvontasuunnitelma on laadittu vuosille 2026–2029. Suunnitelma tarkastetaan vuosittain tai vähintään kerran valtuustokaudessa eli neljän vuoden välein.

2 Ympäristöolosuhteet

2.1 Valvonta-alueen kuvaus

Valvontasuunnitelma kattaa Hämeenlinnan kaupungin ja Hattulan kunnan alueen. Hämeenlinnan kaupunkiin liittyivät vuoden 2009 alusta kuntaliitoksen myötä Hauhon, Kalvolan, Lammin, Rengon ja Tuuloksen kunnat. Hämeenlinnan kaupunki on hoitanut isäntäkuntana Hattulan kunnan ympäristönsuojelutehtävät aluksi kuntayhtymässä ja vuoden 2005 alusta yhteistoimintasopimukseen perustuen.

Asukasmäärä oli vuonna 2024 Hämeenlinnassa 68 433 ja Hattulassa 9 371 (Lähde: Tilastokeskus, Kuntien avainluvut). Valvonta-alueen maapinta-ala on yhteensä 2 142 km² (Hämeenlinnassa 1 785 km² ja Hattulassa 357 km²) ja vesipinta-ala 314 km² (Hämeenlinnassa 245 km² ja Hattulassa 69 km²).

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvia ympäristöluvanvaraisia, ilmoituksenvaraisia ja rekisteröityjä toimintoja on valvonta-alueella yhteensä 177 (tilanne 26.11.2025), joista ympäristöluvanvaraisia toimintoja 101, ilmoituksenvaraisia 8 ja rekisteröityjä toimintoja 68 (jätelain mukaiset rekisteröinnit mukaan lukien). Lisäksi alueella on 27 valtion viranomaisen toimivaltaan kuuluvaa ympäristöluvanvaraista toimintoa sekä kuusi suljettua kaatopaikkaa, jotka ovat valtion viranomaisen valvonnassa.

2.2 Ympäristön pilaantumisen riskit valvonta-alueella

Ympäristön pilaantumisen kannalta herkkiä alueita ovat muun muassa vesistöt, pohjavesialueet sekä luonnonsuojelu- ja Natura-alueet. Valvonta-alueella vesipinta-alaa suhteessa maapinta-alaan on noin 15 %. Hattulassa vesipinta-alaa suhteessa maapinta-alaan on hieman enemmän (noin 20 %) kuin Hämeenlinnassa (noin 14 %). Hämeenlinnassa on 350 järveä, kymmeniä jokia ja paljon pienvesiä. Hattulassa on yli 55 järveä ja lampea. Kaikki Hämeenlinnan seudun vedet kuuluvat Kokemäenjoen–Saaristomeren–Selkämeren vesienhoitoalueeseen. Hämeenlinnan ja Hattulan alueen vesistöjen tila on kohtuullisen hyvä, mutta vesistöt eivät ole aivan niin hyvässä kunnossa kuin Suomessa keskimäärin, mikä johtuu runsaasta vakituisesta asutuksesta ja loma-asutuksesta sekä maataloudesta. Lisäksi monen latvajärven tila on kärsinyt voimakkaista metsätaloustoimista.

Hämeenlinnassa on 58 pohjavesialuetta, joiden pääsijaintikunta on Hämeenlinna ja Hattulassa on vastaavasti 9 pohjavesialuetta. E-luokan pohjavesialuemerkin on lisäksi saanut kuusi pohjavesialuetta Hämeenlinnassa ja yksi Hattulassa. E-luokan pohjavesialueet ovat pohjavedestä suoraan riippuvaisia pintavesi- tai maaekosysteemejä ja ne yhdistyvät jo aiemmin luokiteltuihin pohjavesialueisiin. Pohjavesialueiden kokonaispinta-ala on yhteensä 275 km², joka on noin 13 % valvonta-alueen maapinta-alasta.

Hämeen pohjavesien tilaa ja ihmistoiminnasta aiheutuvia riskejä on arvioitu ”Vesien tila hyväksi yhdessä - Hämeen vesienhoidon toimenpideohjelma vuosille 2022 – 2027” –raportissa. Arvion mukaan Hämeenlinnassa tai Hattulassa ei ole yhtään

huonossa tilassa olevaa pohjavesialuetta. Valvonta-alueen pohjavesialueista kahdeksan on riskipohjavesialueita eli niiden tila on vaarantunut. Kaksi Hämeenlinnassa sijaitsevaa pohjavesialuetta on nimetty selvityskohteiksi, joiden vedenlaadusta ei ole riittävästi tietoa. Näiden selvitysalueiden pohjaveden laadun selvittäminen on kirjattu toimenpiteeksi Hämeen vesienhoidon toimenpideohjelmaan.

Merkittäväntä pohjavesiriskiä valvonta-alueella aiheuttavat pilaantuneet maa-alueet, liikenne, maa-ainesten otto sekä maatalous. Valvonta-alueen kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen suunnitelmallisen valvonnan piiriin kuuluvista toiminnoista luokitellulla pohjavesialueella sijaitsee 31 kpl, joista 24 kpl tärkeällä 1-luokan pohjavesialueella. Hämeenlinnan ja Hattulan pohjavesialueiden suojelusuunnitelmaan (2016) on koottu lainsäädäntöön perustuvia rajoituksia ja suosituksia, jotka tulee huomioida pohjavesialueelle sijoittuvissa toiminnoissa. Suunnitelman tavoitteena on ohjeistaa kuntatasolla maankäytön suunnittelua ja lupakäsittelyä ja sen tavoitteiden toteutumisen seurantaan on perustettu vuosittain kokoontuva seudullinen työryhmä. Hämeenlinnan ja Hattulan pohjavesialueiden suojelusuunnitelman päivitys on käynnissä ja päivitys valmistuu vuoden 2026 loppuun mennessä.

Valvonta-alueen maaperä on suurelta osin moreenia ja lisäksi esiintyy laajoja hiekkasoram muodostumia. Hämeenlinnan kaupunki ja Hattulan kunta kuuluvat pääosin Etelä-Suomen metalliprovinssin alueeseen, jossa moreenimaiden metallipitoisuudet ovat korkeammat kuin muualla Suomessa. Arseeni on merkittävin luonnosta peräisin oleva haitta-aine Hattulan ja Hämeenlinnan taajamien maaperässä, sillä Hattulan kunta, Hämeenlinnan kaupungin keskusta ja Kalvolan pitäjä kuuluvat Etelä-Pirkanmaan korkeiden arseenipitoisuuksien provinssin alueeseen (Lähde: Hämeenlinnan taajamageokemia, Tarvainen 2011). Varsinaisia ihmisen toiminnan seurauksena pilaantuneiksi luokiteltuja maa-alueita on Pirkanmaan ELY-keskuksen ylläpitämän Maaperän tilan tietojärjestelmän (MATTI) mukaan valvonta-alueella yhteensä 498 kohdetta, joista Hämeenlinnassa 446 ja Hattulassa 52 (tilanne 3.11.2025).

Luonnonsuojelualueita Hämeenlinnassa on noin 2 580 ha eli 1,8 % kokonaispinta-alasta. Hattulassa luonnonsuojelualueita on noin 472 ha, joka on 1,1 % Hattulan pinta-alasta. Hämeenlinnan tai Hämeenlinnaan ulottuvien Natura-alueiden pinta-ala on noin 10 380 ha ja Hattulan noin 1 600 ha. Osa Natura-alueista on perustettu luonnonsuojelualueiksi, jotka on laskettu edellä mainittuihin luonnonsuojelualueiden pinta-aloihin.

Yli puolet valvonta-alueen ympäristöluvanvaraisista, ilmoituksenvaraisista ja rekisteröitävistä toiminnoista on eläinsuojia ja polttonesteiden jakeluasemia. Seuraavaksi eniten on kivenlouhinta- ja murskauspaikkoja sekä jätteenkäsittelytoimintaa. Näiden toimintojen aiheuttamat ympäristöriskit liittyvät erityisesti vesistöjen, pohjavesien sekä maaperän pilaantumiseen.

3 Valvonnan voimavarat

3.1 Henkilöstöresurssit

Valvontayksiköllä on ympäristönsuojeluun käytettävissä 8,3 henkilötyövuotta (htv), josta ammatillisia resursseja on 7,5 htv ja hallinnon resursseja 0,8 htv.

Ympäristönsuojelun ammatilliset resurssit virkanimikkeiden mukaan:

– 1 ympäristöpäällikkö	0,5 htv
– 6 ympäristötarkastajaa	6,0 htv
– 1 ympäristöasiantuntija	1,0 htv

Valvontasuunnitelmaa laadittaessa on otettu huomioon, että ympäristönsuojeluyksikön käytettävissä olevista voimavaroista on mahdollista irrottaa vain osa nimenomaan suunnitelmallista valvontaa varten. Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi tarkastuksia on tarpeen tehdä myös muun muassa toimenpidepyyntöjen ja asiakasilmoitusten perusteella. Muuta valvontaa ovat mm. jätelain, vesilain ja kemikaalilain mukainen valvonta. Valvonnan kohteita on kuvattu tarkemmin luvussa 4.

Ympäristönsuojelulain uudistamisen ensimmäisen, toisen ja kolmannen vaiheen yhteydessä vuosina 2014–2019 ympäristönsuojelulakiin ja -asetukseen tuli useita muutoksia, mm. kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen käsittelemien ympäristölupien lupakynnysten ja toimivaltarajojen suhteen, mikä lisäsi kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluvien valvontakohteiden määrää. Toisaalta ympäristölupien tarkistamismenettelystä luovuttiin, mikä on vähentänyt kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen työmäärää lupakäsittelyjen suhteen jonkin verran. Ympäristönsuojelulain uudistamishanke on päättynyt kolmannessa vaiheessa annetuilla yleistä ilmoitusmenettelyä koskevilla säännöksillä.

Kuntaliiton noin neljän vuoden välein tekemän hallintokyselyn (2021) vastausten mukaan kuntien ympäristönsuojelun henkilöstöresurssit ovat laskeneet vuosien 2012–2021 aikana. Kuntaliitto on aikaisemmin tarkastellut myös ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävien määrällistä kehitystä, ja tehtävien määrässä suunta on ollut kasvava. Valvonnan tehtäväkentän muutoksissa on tärkeää, että valvonta on suunnitelmallista ja oikein kohdennettua sekä varataan riittävät resurssit tehtävien hoitoon.

3.2 Valvontayhteistyö

Luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien kohteiden valvonnan osalta viranomaisyhteistyö on melko vähäistä, sillä näiden toimintojen valvonnassa toimivalta on selkeästi kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella ja lupamääräyksissä sekä toimialakohtaisissa asetuksissa on huomioitu keskeiset ympäristövaikutukset. Kohteiden valvonnassa yhteistyömuotoja ovat lähinnä lausuntojen pyytäminen sekä mahdolliset yhteistarkastukset.

Valvontayhteistyötä on enemmän ei-luvanvaraisten toimintojen ja valitusten valvonnassa, koska näissä toimivalta tai toimintaa koskeva säädöspohja voi olla viranomaisten kesken enemmän päällekkäistä ja rajapinnat epäselvempiä.

Lupa- ja valvontavirasto

Valtion aluehallintoa uudistetaan ja vuoden 2026 alusta aloittaa uusi Lupa- ja valvontavirasto (LVV), jonne siirtyvät pääosin tehtävät nykyisistä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (ELY) ja aluehallintovirastoista (AVI). Joitakin ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyviä kehittämis- ja edistämistehtäviä, kuten esimerkiksi luonnon monimuotoisuuden edistämiseen liittyviä tehtäviä, siirtyy alueellisiin elinvoimakeskuksiin. Muutoksessa alueelliset elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja aluehallintovirastot lakkaavat olemasta, mutta kunnan ja valtion ympäristöviranomaisten toimivaltarajoihin ei tule muutosta.

Valvontayhteistyötä jatketaan uuden viraston kanssa.

Valvontayhteistyötä tehdään jatkossakin osallistumalla tarvittaessa valtion viranomaisen valvomien laitosten tarkastuskäynneille. Kullekin valtion viranomaisen valvomalle ympäristöluvanvaraiselle laitokselle on ympäristönsuojelussa nimettynä yhteyshenkilö.

Valvontayhteistyötä tehdään myös pilaantuneiden maiden puhdistamisasioissa ja onnettomuustilanteissa. Tarvittaessa valtion viranomaiselta pyydetään lausunto ympäristöluvan tai ilmoituspäätöksen käsittelyn yhteydessä ja joissakin tapauksissa voidaan pyytää asiantuntija-apua.

Pelastuslaitos ja poliisi

Palo- ja pelastusviranomaisen kanssa tehdään yhteistyötä erityisesti ympäristöonnettomuustilanteissa. Onnettomuuksissa, joista voi aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa, pelastuslaitos ottaa yhteyttä kunnan ympäristövalvontaan heti onnettomuuden alkuvaiheessa. Pelastuslaitoksen tehtävänä ovat akuutit torjuntatoimet ympäristövahingon laajuuden rajaamiseksi ja lisävahinkojen estämiseksi. Onnettomuustilanteissa harkitaan tapauskohtaisesti muut tarvittavat toimenpiteet ja jälkiseuranta. Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen kanssa on pidetty yhteisiä palavereja, joissa on sovittu erilaisista yhteistyökäytännöistä esimerkiksi öljysäiliöiden valvontaan liittyen.

Ympäristörikosasioissa tehdään yhteistyötä poliisin ja syyttäjän kanssa. Hankalissa valvontatehtävissä voidaan tarvittaessa käyttää poliisin virka-apua.

Ympäristörikostorjunnan viranomaisyhteistyötä on kehitetty perustamalla poliisilaitosjaon pohjalta alueellisia viranomaisyhteistyöryhmiä, jotka kokoontuvat säännöllisesti. Hämeenlinnan kaupungin viranomaispalvelut osallistuu Hämeen yhteistyöryhmän toimintaan.

Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuollon kanssa voidaan tarvittaessa tehdä yhteinen tarkastus, mikäli toiminnasta epäillään aiheutuvan myös terveyshaittaa.

Ympäristöterveydenhuollon kanssa tehdään yhteistyötä myös muun muassa vesihuoltoon liittyvien tehtävien hoidossa sekä uimavesien ja vesistöjen tilan seurannassa. Lisäksi ympäristönsuojelulaki edellyttää pyytämään toiminnan sijaintikunnan terveydensuojeluviranomaisen lausunnon kaikista ympäristölupahakemuksista. Tähän liittyvistä käytännöistä on sovittu yhdessä ympäristöterveydenhuollon yksikön kanssa.

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonnan kanssa yhteistyötä tehdään erityisesti rakennetun ympäristön epäsiisteyden ja roskaantumisen valvonnassa sekä vesilain valvonnassa ja luonnonsuojeluasioissa. Hämeenlinnan kaupungin ja Hattulan kunnan rakennusvalvontaan saapuneista lupahakemuksista lausutaan pyydettyäessä. Lupavaiheen yhteistyöllä voidaan varmistaa ympäristönsuojeluvaatimusten huomioiminen jo laitosta rakennettaessa ja se, että tarvittavat ympäristölainsäädännön mukaiset luvat on haettu.

Jätehuoltoviranomainen

Hämeenlinnan kaupungissa ja Hattulan kunnassa jätehuoltoviranomaisena toimii jätelautakunta Kolmenkierto, joka toimii 13 kunnan yhteislautakuntana. Lautakunnan isäntäkuntana toimii Hämeenlinnan kaupunki. Jätehuollossa toimii yhteistyössä kaikkiaan kolme eri toimijaa, jotka ovat kuntien yhteinen jätelautakunta, kuntien omistama jäteyhtiö Kiertokapula Oy ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Jätelautakunnalle kuuluvat jätehuollon viranomaistehtävät, Kiertokapula Oy:lle jätehuollon palvelutehtävät ja ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuollon valvonta.

Ympäristönsuojelu- ja jätehuoltoviranomaisen sekä Kiertokapulan yhteistyöpalavereita pidetään säännöllisesti kahdesti vuodessa.

Lähikunnat

Lähikuntien (Janakkala, Riihimäki, Loppi, Hausjärvi) ympäristönsuojeluviranomaisten kanssa on järjestetty säännöllisesti yhteistyötapaamisia, joissa keskustellaan ajankohtaisista säädösmuutoksista ja valvontatapauksista. Viimeisin yhteistyötapaaminen järjestettiin 28.8.2025 Hausjärvellä.

4 Valvontakohteet

Ympäristönsuojelun valvonta suunnataan ensisijaisesti kohteisiin, joissa ympäristön pilaantumisen vaaran arvioidaan olevan suurin. Huomioon otetaan toiminnan mahdollinen poikkeaminen säädösten ja päätösten vaatimuksista. Myös asukkaiden yhteydenotot, aiemmat viranomaishuomautukset tai ympäristövahingot vaikuttavat valvonnan suuntaamiseen.

4.1 Luvanvaraiset, ilmoituksenvaraiset ja rekisteröitävät kohteet

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvia ympäristöluvanvaraisia toimintoja on vuoden 2025 lopussa (tilanne 26.11.2025) Hämeenlinnan kaupungin alueella 92 kpl ja Hattulan kunnan alueella 9 kpl. Hämeenlinnan kantakaupungin alueella luvanvaraisia laitoksia on 25 kpl, Hauholla 18 kpl, Kalvolassa 10 kpl, Lammilla 16 kpl, Rengossa 15 kpl ja Tuuloksessa 8 kpl.

Valtion valvontaviranomaisen toimivaltaan kuuluvia lupakohteita on Hämeenlinnassa 24 ja Hattulassa 3. Kullekin kohteelle on ympäristönsuojelussa nimetty yhteyshenkilö, joka osallistuu tarvittaessa tarkastuksiin ja muuhun valvontaan yhteistyössä valtion valvontaviranomaisen kanssa.

Ympäristönsuojelulain voimaanpanosta annetun lain (113/2000) 7 §:n mukaisessa ympäristölupatarpeen arvioinnissa (ns. YVPL-mukainen harkinta) katsottiin, että joidenkin kohteiden ei tarvinnut hakea ympäristölupaa, mutta nämä kohteet pidettiin kuitenkin valvontasuunnitelmassa mukana. Kaikkien YVPL-harkinnan mukaisten kohteiden ympäristöluvanvaraisuus on sittemmin rauennut toiminnassa tai lainsäädännössä tapahtuneiden muutosten vuoksi tai ne ovat siirtyneet lupa- tai ilmoitusmenettelyyn. Rekisteröitävät toiminnot on rekisteröity ympäristönsuojelun tietojärjestelmään toimialakohtaisten asetusten siirtymäsäännösten mukaisesti.

Tietyistä toiminnoista on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ympäristönsuojelun tietojärjestelmään rekisteröintiä varten (YSL 116 §).

Rekisteröitäviä toimintoja ovat nestemäisten polttoaineiden jakeluasemat, asfalttiasemat, polttoaineteholtaan 1–50 MW:n energiantuotantoyksiköt, kiinteät betoniasemat ja betonituotetehtaat sekä tietyt kemialliset pesulat ja orgaanisia liuottimia käyttävät laitokset. Joissakin tapauksissa, kuten luokitelluilla pohjavesialueilla, em. toiminnot vaativat edelleen ympäristöluvan. Rekisteröinnissä on siirrytty ennakoivalvonnasta jälkivalvontaan. Rekisteröinnissä ei ilmoituksen johdosta tehdä hallinnollista päätöstä eikä anneta määräyksiä. Rekisteröitävien toimintojen valvonta jakautuu toimialakohtaisen asetuksen mukaisuuden valvontaan, määräaikaistarkastuksiin ja toimitettujen seurantatietojen tarkastukseen.

Ympäristönsuojelulain mukaisia rekisteröityjä toimintoja on Hämeenlinnan kaupungin alueella 51 kpl ja Hattulan kunnan alueella 5 kpl (tilanne 26.11.2025). Suurin osa rekisteröidyistä toiminnoista on polttonesteiden jakeluasemia.

Ympäristölupa- ja rekisteröintimenettelyjen rinnalle on vuoden 2019 alussa otettu käyttöön yleinen ilmoitusmenettely, joka koskee ympäristönsuojelulaissa erikseen säädettyjä vähäisiä ympäristövaikutuksia aiheuttavia toimintoja, kuten tiettyjä eläinsuojia, sahoja, työkonevarikoita, elintarvike- ja rehuteollisuuden toimintoja ja ampumaratoja. Yleisessä ilmoitusmenettelyssä viranomainen antaa valituskelpoisen päätöksen määräyksineen toiminnanharjoittajan jättämän ilmoituksen tietojen perusteella. Hämeenlinnan ja Hattulan valvonta-alueella muutos koskee erityisesti eläinsuojia, joita on siirtynyt ilmoitusmenettelyyn piiriin. Ilmoituksenvaraisten toimintojen valvonta jakautuu ilmoituspäätöksen valvontaan,

määräaikaistarkastuksiin ja toimitettujen seurantatietojen tarkastukseen.

Ilmoituksenvaraisille eläinsuojille on lisäksi säädetty erikseen toimialakohtainen asetus, jonka noudattamista valvotaan. Ilmoituspäätöksen perusteella valvottavia kohteita on Hämeenlinnan kaupungin alueella 8 (eläinsuojia). Hattulassa ei toistaiseksi ole vielä yhtään ilmoituspäätöksen perusteella valvottavaa kohdetta.

Taulukoissa 1a, 1b ja 1c on esitetty Hämeenlinnan kaupungin ja Hattulan kunnan alueella sijaitsevien kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvien ympäristöluvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja ympäristönsuojelulain mukaan rekisteröityjen valvontakohteiden lukumäärät toimialoittain. Taulukossa 2 on esitetty valtionhallinnon valvontakohteiden lukumäärät toimialoittain valvonta-alueella.

Taulukko 1a Taulukossa ovat kunnan toimivaltaan kuuluvat ympäristöluvanvaraiset valvontakohteet toimialoittain (tilanne 26.11.2025).

Toimiala	Kohteiden lukumäärä	%	Hämeenlinna	Hattula
Metsäteollisuus	1	1,0	1	
Metalliteollisuus				
Energiantuotanto	2	2,0	2	
Polttoaineiden valmistus taikka kemikaalien tai polttoaineiden varastointi tai käsittely	3	3,0	3	
Orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta	2	2,0	2	
Malmien tai mineraalien kaivaminen tai	23	22,7	21	2

Toimiala	Kohteiden lukumäärä	%	Hämeenlinna	Hattula
maaperän ainesten otto				
Mineraalituotteiden valmistus	1	1,0	1	
Nahan tai tekstiilien laitosmainen tuotanto tai käsittely				
Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	3	3,0	3	
Eläinsuojat tai kalankasvatus	26	25,7	23	3
Liikenne	2	2,0	2	
Jätteiden ammattimainen tai laitosmainen käsittely sekä jätevesien käsittely	23	22,7	19	4
Muu toiminta	13	12,9	13	
Naapuruussuhdelain mukaiset	2	2,0	2	
Yhteensä	101	100,0	92	9

Taulukko 1b Taulukossa ovat kunnan toimivaltaan kuuluvat ilmoituksenvaraiset
valvontakohteet (tilanne 26.11.2025)

Toimiala	Kohteiden lukumäärä	%	Hämeenlinna	Hattula
Eläinsuojat	8	100	8	0

Taulukko 1c Taulukossa ovat kunnan toimivaltaan kuuluvat rekisteröitävät toiminnot toimialoittain (tilanne 26.11.2025)

Toimiala	Kohteiden lukumäärä	%	Hämeenlinna	Hattula
Polttonesteiden jakeluasema	40	71,43	36	4
Asfalttiasema	2	3,57	2	
Pieni energiantuotantolaitos	8	14,28	7	1
Betoniteollisuus	4	7,14	4	
Kemiallinen pesula	1	1,79	1	
VOC-laitos	1	1,79	1	
Yhteensä	56	100	51	5

Taulukko 2 Taulukossa ovat valtion valvontaviranomaisen toimivaltaan kuuluvat ympäristöluvanvaraiset valvontakohteet toimialoittain (tilanne 20.11.2025).

Toimiala	Kohteiden lukumäärä	%	Hämeenlinna	Hattula
Metsäteollisuus				
Metalliteollisuus	1	3,7	1	
Energian tuotanto	3	11,1	3	
Kemianteollisuus	2	7,4	2	
Polttoaineiden valmistus taikka kemikaalien tai polttoaineiden varastointi tai käsittely				

Toimiala	Kohteiden lukumäärä	%	Hämeenlinna	Hattula
Orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta	1	3,7	1	
Malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän ainesten otto	2	7,4	1	1
Mineraalituotteiden valmistus	1	3,7	1	
Nahan tai tekstiilien laitosmainen tuotanto tai käsittely				
Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	1	3,7	1	
Eläinsuojat tai kalankasvatus	4	14,8	4	
Liikenne				
Jätteiden ammattimainen tai laitosmainen käsittely sekä jätevesien käsittely	10	37,1	9	1
Sotilaskäyttöön tarkoitettu toiminta	2	7,4	1	1
Yhteensä	27	100	24	3

4.2 Muut ympäristönsuojelulain mukaan ilmoitusvelvolliset toiminnot

Erityisen häiritsevää melua tai tärinää aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (ympäristönsuojelulaki (527/2014) 118 §). 1.6.2025 voimaan tulleet Hämeenlinnan kaupungin paikalliset ympäristönsuojelumääräykset ovat vähentäneet meluilmoitusten käsittelyaikaa ja tarvittavien päätösten määrää. Ilmoitukset koskevat pääasiassa maarakentamista, muuta rakentamista tai erilaisia ulkoilmatapahtumia. Ilmoitusten johdosta tehdään tarvittaessa tarkastus. Tarkastukset keskitetään toimintoihin, joiden päästöistä arvioidaan aiheutuvan haittaa.

Koeluonteisesta lyhytaikaisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus toimivaltaiselle ympäristölupaviranomaiselle (ympäristönsuojelulaki (527/2014) 119 §). Ilmoitus on tehtävä toiminnasta, jonka tarkoituksena on vaikutusten tai käyttökelpoisuuden selvittämiseksi kokeilla uutta tekniikkaa, raaka- tai polttoainetta, valmistus- tai polttomenetelmää, puhdistuslaitetta taikka käsitellä jätettä laitos- tai ammattimaisesti. Koeluonteinen toiminta tarkastetaan tarvittaessa ilmoitusta käsiteltäessä sekä toiminnan aikana.

Toiminnassa tapahtuvasta *poikkeuksellisesta tilanteesta*, josta saattaa aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa tai poikkeuksellinen jätehuoltotilanne, *on toiminnasta vastaavan tai jätteen haltijan ilmoitettava tapahtuneesta valvontaviranomaiselle* (ympäristönsuojelulaki (527/2014) 120 §, 123 §). Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi onnettomuus, tuotantohäiriö tai rakennelman tai laitteen purkaminen. Viranomaisen on ilmoituksen johdosta tehtävä tarvittaessa päätös ja annettava tarpeelliset määräykset.

4.3 Ympäristönsuojelulain mukaiset muut valvontakohteet

Talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla säädetään ympäristönsuojelulain (527/2014) luvussa 16 ja valtioneuvoston

asetuksella (157/2017). Pohjavesi- ja ranta-alueilla sijaitsevien kiinteistöjen jätevesien käsittelyjärjestelmien on pitänyt täyttää lain ja asetuksen vaatimukset 31.10.2019 mennessä. Hämeenlinnan ja Hattulan alueella noin 20 % asukkaista on kunnallisen jätevesiverkoston ulkopuolella. Valvontatarkastuksia näille kohteille tehdään tarpeen ja resurssien mukaan. Hajajätevesivalvonta ja -neuvonta kohdistetaan ensisijaisesti asutuskeskittymiin, joissa on vesihuoltoon liittyviä ongelmia sekä pilaantumisen kannalta erityisen herkillä alueilla sijaitseviin kiinteistöihin. Jätevesivelvoitteiden toteutumisen suunnitelmallinen valvonta vuosina 2026-2029 kohdistetaan riskinarviointiin perustuen niille kiinteistöille, jotka sijaitsevat vedenottamoiden lähellä tai sekä pohjavesi- että ranta-alueella.

Niitä eläinsuojia, jotka jäävät ympäristölupa- ja ilmoitusmenettelyn ulkopuolelle, valvotaan tarvittaessa ns. *nitraattiasetuksen (1250/2014)* mukaisesti.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi toimittamansa tarkastuksen nojalla antaa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa koskevan *yksittäisen määräyksen, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi*. Määräys voi koskea toimea tai rajoitusta, toiminnan tarkkailua tai tiedottamista taikka valvontaa varten tarpeellisten tietojen antamista. Määräys ei voi koskea luvanvaraista, ilmoituksenvaraista tai rekisteröitävää toimintaa (ympäristönsuojelulaki (527/2014) 180 §). Määräyksen antamisen tulee aina perustua viranomaisen paikalla tekemään tarkastukseen. Määräyksen noudattamista valvotaan ja kohde kirjataan valvontaohjelmaan tarvittaessa.

Hämeenlinnan kaupunginvaltuusto on hyväksynyt ympäristönsuojelulain nojalla annettavat *ympäristönsuojelumääräykset* Hämeenlinnan kaupungin alueelle. Määräyksiä on ollut tarpeen uudistaa mm. lainsäädäntömuutosten vuoksi. Uusitut Hämeenlinnan kaupungin ympäristönsuojelumääräykset ovat tulleet voimaan 1.6.2025 lähtien. Uusia määräyksiä on annettu työmaavesistä, lumen vastaanottopaikoista ja läjityksestä, jätteen pienimuotoisesta hyödyntämisestä maarakentamisessa, maanalaisten öljysäiliöiden käytöstä poistamisesta sekä maalämpöjärjestelmistä. Määräyksiin on tehty muutoksia erityisesti jätevesien

käsittelyä ja johtamista sekä kemikaaleja koskeviin määräyksiin. Hattulan kunnalla ei ympäristönsuojelumääräyksiä vielä ole, mutta niiden valmistelu on aloitettu.

Ympäristönsuojelumääräyksillä ehkäistään ympäristön pilaantumista sekä vähennetään pilaantumisesta aiheutuvia haittoja paikalliset olosuhteet huomioon ottaen. Ympäristönsuojelumääräysten mukaisesti valvontakohteisiin kuuluu kohteita niin jätevesien käsittelyn, meluntorjunnan, vesien- ja ilmansuojelun kuin kemikaalien käsittelynkin osalta.

4.4 Jätelain mukainen valvonta

Jätelain (646/2011) mukaiseen valvontaan kuuluvat mm. jätehuoltomääräysten ja roskaantumisen valvonta, rekisteröitävä jätteen keräystoiminta sekä toiminnot, joissa syntyy vaarallisia jätteitä. Roskaantumisen valvontaa tehdään pääasiassa asukkailta tulleiden ilmoitusten perusteella. Jätteen ammattimaisesta keräyksestä on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten.

Jätelautakunta Kolmenkierron alueen *jätehuoltomääräykset* tulivat voimaan 1.9.2015 ja niiden viimeisin päivitys 1.5.2022. Yleisimpiä jätehuoltomääräysten mukaisia valvontakohteita ovat jätteiden omatoimiseen käsittelyyn liittyvät asiat, kuten poltto ja kompostointi. Lietteiden omatoimiseen käsittelyyn vaaditaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen suostumus. Yli 5 000 henkilön yleisötilaisuudesta laadittava jätehuoltosuunnitelma on esitettävä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle viimeistään kaksi viikkoa ennen tapahtumaa. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo kunnallisia jätehuoltomääräyksiä, mutta jätehuoltomääräyksistä poikkeamisista päättää kunnan jätehuoltoviranomainen.

Jätelain 125 §:n nojalla voidaan antaa ei-luvanvaraista toimintaa koskeva yksittäinen määräys. Määräys voidaan antaa roskaantumisen ehkäisemiseksi tai jätehuollon asianmukaisuuden varmistamiseksi. Määräyksen noudattamista valvotaan tarkastuksin tai muulla asianmukaisella tavalla.

Jätelain 126 §:n nojalla jätelain valvontaviranomaisella on oikeus puuttua jätelain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaiseen toimintaan käyttämällä hallintopakon päävelvoitetta. Jätelain 129 §:n nojalla valvontaviranomainen voi myös tehostaa antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla, teettämis- tai keskeyttämisuhalla. Hallintopakkoa voidaan käyttää esimerkiksi laiminlyönteihin, jotka koskevat kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen liittymistä tai roskaantuneen alueen puhdistamista.

Jätelain säännöllinen valvonta

Jätelain 124 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on määraajoin tarkastettava laitokset ja toiminnot, joissa syntyy vaarallista jätettä, jätteen ammattimaista keräystä harjoittavan toiminnanharjoittajan toiminta sekä toiminnot, joihin liittyy tai voidaan perustellusti olettaa liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava valvontasuunnitelma koskien jätteen ammattimaista keräystä ja niitä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvomia toimintoja, joihin liittyy tai voidaan perustellusti olettaa liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja. Valvontasuunnitelmien tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista (ks. luku 5).

Jätelain 100 §:n mukaiset jätteen ammattimaiset keräyspaikat tarkastetaan riskinarvioinnin mukaisesti kolmen tai viiden vuoden välein. Tarkastusten tavoitteena on muun muassa varmistaa jätteiden asianmukainen vastaanotto ja varastointi sekä ehkäistä laittomia jätteen kansainvälisiä siirtoja. Säännöllinen ja tiheämpi valvonta koskee sellaisia keräyspaikkoja, joissa kerätään muitakin jätteitä kuin pelkästään pakkausjätteitä ja keräyspaperia tai joissa on ollut ongelmia esimerkiksi roskaantumisen vuoksi. Myös herkillä alueilla sijaitsevat keräyspisteet tarkastetaan useammin. Suomen Pakkauskierrätys RINKI Oy:n aluekeräyspisteet ja Kiertokapula Oy:n tekstiilijätteen keräyspisteet tarkastetaan pääsääntöisesti vain tarvittaessa.

Jätteen kansainvälisten siirtojen vaatima valvonta on sisällytetty luvanvaraisten ja rekisteröityjen toimintojen ympäristönsuojelulain mukaiseen valvontaan ja ne tarkastetaan näille laitoksille tehdyn riskinarvioinnin mukaisesti. Jätteen kansainvälisten siirtojen valvonnassa keskitytään pääasiassa merkittävimpien riskien

hallintaan, eli lyijyakkujen sekä sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräystoiminnan ja autopurkamoiden valvomiseen. Toimintoja, joissa syntyy vaarallista jätettä, tarkastetaan tarpeen mukaan. Valvonnassa keskitytään sellaisiin toimintoihin, joissa voi syntyä merkittäviä määriä vaarallista jätettä.

Suunnitelman mukaisille tarkastuksille osallistuvat kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lisäksi jätteen keräyspisteen toimija tai toimijat sekä tapauskohtaisesti jätehuoltoviranomainen, rakennusvalvontaviranomainen ja maanomistaja.

Taulukossa 3 on esitetty jätelain suunnitelmallisen valvonnan kohteiden lukumäärät Hämeenlinnan ja Hattulan alueella. Aluekeräyspisteiden osalta on esitetty Suomen Pakkauskierrätys Rinki Oy:n pisteet, mutta ei muiden toimijoiden yhden jättejakeen aluekeräyspisteitä, kuten yksittäisiä paperinkeräyspisteitä.

Taulukko 3 Taulukossa ovat jätelain mukaisten valvontakohteiden lukumäärät (tilanne 26.11.2025).

Jätteen ammattimainen keräys	Kohteiden lukumäärä	%	Hämeenlinna	Hattula
Aluekeräyspisteet	28	77,78	23	5
Muut jätteenkeräyspaikat	8	22,22	6	2
Yhteensä	36	100,0	29	7

4.5 Muun lainsäädännön mukainen valvonta

Vesilain valvonta

Vesilain (587/2011) mukaiseen valvontaan liittyvät mm. ojitusasiat, vesirakentaminen, jäteveden johtaminen toisen ojaan sekä viemärin

kunnossapidosta määrääminen. Vesilain valvontaa toteutetaan viereispanoperusteisesti. Asukkaat tuovat esiin ristiriitatilanteita, joita viranomainen lähtee selvittämään. Hulevesikysymyksissä selvitetään ensin, edetäänkö asiassa alueidenkäyttölain mukaan. Vain harvoin prosessissa edetään vesilain mukaiseen päätökseen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ja valtion valvontaviranomaisen toimivalta on vesilaissa pääosin jakamatonta ja valvonnan järjestämisestä on siksi tarpeen sopia Lupa- ja valvontaviraston kanssa.

Vesihuoltolain valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii *vesihuoltolain (119/2001)* mukaisena valvontaviranomaisena. Tehtävänä on valvoa vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaitsevien kiinteistöjen liittymistä vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin ja vesijohtoon ja käsitellä vesihuoltolain 11 §:n ja alueidenkäyttölain 103 f §:n mukaisia vapautushakemuksia koskien liittymistä vesihuoltolaitoksen verkostoon tai hulevesiviemäriin. Vapautushakemusten käsittelyn yhteydessä kohteeseen tehdään tarvittaessa tarkastus.

Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy on lähettänyt liittymisvelvollisuudesta muistuttavia kirjeitä vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaitseville kiinteistöille. Tämä on lisännyt ympäristönsuojeluviranomaisen asiakasneuvontatyötä ja mm. käsittelyyn tulevien vapautushakemusten määrää.

Vesihuoltolain uudistus vuoden 2026 alussa vaikuttaa jonkin verran vesihuoltolain mukaiseen valvontaan.

Maa-aineslain valvonta

Maa-aineslakiin (555/1981) tehtyjen muutosten seurauksena maa-aineslain noudattamista on valvonut 1.7.2016 alkaen kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Hämeenlinnan ja Hattulan alueella on yhteensä 43 luvanvaraista maa-ainesottoaluetta, jotka edellyttävät valvontaa. Maa-ainesasetuksen mukaan valvontaviranomaisen tai sen määräämän viranhaltijan on suoritettava tarkastus riittävän usein toiminnan seuraamiseksi, ottaen huomioon luvan saajan järjestämä oma-valvonta ja asiantuntemus sekä ottamistoiminnan laatu ja laajuus. Maa-aineslain

mukaisesta luvituksesta Hämeenlinnassa ja Hattulassa vastaa Hämeenlinnan kaupungin ympäristövalvonta. Maa-ainesten ottoalueiden valvonnasta on aikaisemmin vastannut rakennusvalvonta, mutta ottoalueiden jälkivalvonta siirtyi 1.1.2024 alkaen rakennusvalvonnasta ympäristönsuojelun tehtäväksi (kaupunginvaltuuston päätös 13.11.2023). Valvontaa varten ympäristönsuojeluun perustettiin uusi ympäristötarkastajan vakanssi. Heinäkuussa 2024 maa-ainesottoalueille suoritettiin alimpien ottotasojen tarkastusmittaukset valvontaviranomaisen toimesta. Luvanvaraisille maa-ainesottoalueille suoritettiin vuonna 2025 yhteensä 27 valvontakatselmusta. Maa-ainesten kotitarveottoalueita ei tarkastettu.

Kemikaalilain valvonta

Kemikaalilain (599/2013) mukaista valvontaa tehdään lähinnä ympäristöluvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen valvonnan yhteydessä. Valvontaan kuuluu kemikaalien käyttöolosuhteiden valvonta kemikaaleja käsittelevissä laitoksissa kemikaaleista aiheutuvien ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi kemikaalilain sekä REACH-, biosidi- ja POP-asetusten nojalla. Asetuksista toiminnanharjoittajille tulevia kemikaaleihin liittyviä velvoitteita valvotaan laitosten määräaikaistarkastuksilla kunnan valvontaviranomaisen toimivallan puitteissa. Kemikaalivalvontaa ohjaava lainsäädäntö on muuttunut merkittävästi viime vuosina. Kemikaalien varoitusmerkinnät ovat muuttuneet ja joidenkin kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteet ovat täydentyneet altistumisskenaarioilla.

Merenkulun ympäristönsuojelulain valvonta

Merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) mukaan huvivenesataman jätehuoltosuunnitelman hyväksyy kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja suunnitelma on merkittävä ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Hämeenlinnan valvonta-alueella on hyväksytty kahdeksan huvivenesataman jätehuoltosuunnitelmat.

Luonnonsuojelulain valvonta

Luonnonsuojelulain (9/2023) mukaan yksittäinen luonnonmuodostuma, kuten puu, puuryhmä tai siirtolohkare on mahdollista suojella luonnonmuistomerkkinä.

Hämeenlinnassa ja Hattulassa luonnonmuistomerkkipäätökset tekee Hämeenlinnan kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen delegoimana viranhaltija. Hämeenlinnan ja Hattulan luonnonmuistomerkkejä tarkastetaan vuosittain. Lisäksi luonnonmuistomerkit tarkastetaan aina niiden rauhoitus-, muutos- ja lakkautuspäätösten yhteydessä. Hämeenlinnassa on kaikkiaan 52 ja Hattulassa 30 eri päätöksellä rauhoitettua luonnonmuistomerkkiä.

Muu erityislainsäädäntö

Muun erityislainsäädännön, kuten maastoliikennelain (1710/1995), vesiliikennelain (782/2019) ja ulkoilulain (606/1973) mukaan valvottavia kohteita on useita ja niiden määrä vaihtelee. Näitä kohteita tarkastetaan tarvittaessa. Hämeenlinnassa on kaksi voimassa olevaa maastoliikennelain 30 §:n mukaista lupaa harjoittelualueille ja neljä voimassa olevaa lupaa kilpailuille. Hattulassa on yksi voimassa oleva lupa harjoittelualueelle (jäälläajo). Ulkoilulain mukaan valvottavia pysyviä leirintäalueita on 6 kpl. Tilapäisten leirintäalueiden määrä vaihtelee vuosittain.

5 Riskinarviointi ja valvontaohjelma

Ympäristönsuojelulain 167 §:n mukaan valvontaviranomaisen on järjestettävä valvonta niin, että se on laadukasta, säännöllistä ja tehokasta ja perustuu ympäristöriskien arviointiin. Valvontaviranomainen voi asettaa tehtävät tärkeysjärjestykseen, jos se on välttämätöntä tehtävien hoitamiseksi asianmukaisesti. Akuutteihin valvontatapahtumiin reagoidaan tilanteen vaatimalla tavalla.

5.1 Ympäristöriskien arviointi ja valvonnan kohdentaminen

Ympäristönsuojeluasetuksen 29 §:n mukaan määräaikaistarkastusten tiheys on määritettävä ympäristöriskien järjestelmällisen arvioinnin perusteella. Jätelain mukaisten valvontasuunnitelmien tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista (jätelaki 124 §). Ympäristöriskien arviointi on tehty ympäristöluvanvaraisille, ilmoituksenvaraisille ja rekisteröitäville toiminnoille sekä jätelain suunnitelmallisen valvonnan kohteille laitospohjaisesti siten, että kunkin laitoksen riskit arvioi kohteen vastuuvälvoija. Riskiperusteet ja riskipisteytys on määritelty etukäteen yksikön yhteisissä palavereissa. Riskinarvioinnissa on otettu huomioon sekä laitoksen toiminnasta että sijainnista aiheutuvat riskit. Arvioinnissa käytetään seuraavia perusteita:

- sijaintiriski: kohteen sijainti luokitellulla pohjavesialueella sekä pintavesien, luonnonsuojelualueiden ja häiriintyvien kohteiden läheisyys
- päästöriski: melu, haju, päästöt ilmaan, vaikutus luonnonympäristöön, päästöt veteen, päästöt maaperään ja jätteiden synty
- valvontahistoria: mm. säädösten ja määräysten noudattaminen, havaitut puutteet ja riskit, tarkkailutulokset, valitukset

Laitoksille on määritetty valvontaluokka ja tarkastustiheys riskinarvioinnin perusteella seuraavasti:

- luokka 1: määräaikaistarkastus vähintään kerran kahdessa vuodessa,
- luokka 2: määräaikaistarkastus vähintään kerran kolmessa vuodessa,
- luokka 3: määräaikaistarkastus vähintään kerran viidessä vuodessa.

Luokkaan 3 kuuluvat pienimmän riskin laitokset tarkastetaan viiden vuoden välein ja ympäristölle suuremman riskin aiheuttavaa toimintaa valvotaan tiheämmin.

Otantamenettelyä ei käytetä. Taulukossa 4 on esitetty valvontakohteiden jakautuminen toimialoittain eri valvontaluokkiin. Ympäristöriskien arvioinnin laitospohjaiset päivitykset tehdään tarvittaessa, mikäli toiminta tai sen

ympäristöolosuhteet muuttuvat olennaisesti. Uusille kohteille tehdään ympäristöriskien arviointi ja määritetään valvontaluokka lupaprosessin, ilmoitus päätöksen käsittelyn tai rekisteröinnin yhteydessä.

Taulukko 4 Ympäristönsuojelulain mukaisten valvontakohteiden määrät toimialoittain eri valvontaluokissa (tilanne 26.11.2025).

Toimiala	Valvontaluokka 1	Valvontaluokka 2	Valvontaluokka 3
Metsäteollisuus		1	
Asfalttiasema			2
Betonituotetehdas		1	4
Elintarvikeala		1	2
Eläinsuoja	2	10	22
Energiantuotanto		4	6
Polttonesteiden jakeluasema		3	40
Jätteiden käsittely		6	25
Liikenne	1		1
Murskaamo, kivenlouhimo		13	10
Naapuruussuhdelain mukaiset			2
Orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta		2	2
Muu toiminta (ampumarata, krematorio)		3	10
Yhteensä	3	44	126

5.2 Valvontaohjelma

Valvontaohjelma muodostuu laitosluettelosta, joka sisältää laitospohjaisen, riskinarviointiin perustuvan suunnitelman kalenterivuoden aikana tehtävistä tarkastuksista ja mahdollisista muista suunnitelmallisista valvontatoimenpiteistä. Hämeenlinnan alueen valvontaohjelmassa on luetteloitu kaikki toimialueella sijaitsevat ympäristöluvanvaraiset, ilmoituksenvaraiset ja rekisteröitävät kohteet, jätelain mukaiset valvontakohteet sekä niitä koskevat muut säännöllisen valvonnan toimenpiteet.

Valvontaohjelman mukaiset kohteet tarkastetaan niille riskinarvioinnin perusteella määritellyn valvontaluokan mukaan (ks. kappale 5.1). Valvontaohjelmassa määrättyä määräaikaistarkastusten tiheyttä voidaan tarvittaessa muuttaa viranhaltijan tekemän harkinnan perusteella. Lisäksi valvontaviranomaisen on riskinarvioinnin mukaisesta tarkastusvälistä huolimatta tarkastettava kaikki ympäristöluvanvaraiset kohteet viimeistään vuoden kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin luvan tarkistamista koskeva hakemus olisi ollut määrä jättää lupaviranomaiselle, ja arvioitava kohteen luvan muuttamisen tarve (ympäristönsuojelulain muutos 423/2015). Valvontaohjelman mukaisia ympäristöluvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien kohteiden suunniteltuja määräaikaistarkastuksia on ollut edellisellä suunnitelmakaudella vuosina 2022–2025 keskimäärin 47 kpl vuodessa. Taulukoihin 5-8 on koottu vuosien 2026-2029 suunnitellut tarkastukset. Valvontaohjelman mukainen säännöllinen valvonta on maksullista.

Valvontaohjelmassa määritellään jokaiselle laitokselle valvoja. Laitokset on jaettu vastuuvälvoijille pääosin toimialoittain, jolloin valvoja pystyy erikoistumaan toimialaan ja sitä koskevaan lainsäädäntöön. Tavoitteena on myös, että toiminnanharjoittajan ja valvontaviranomaisen välille syntyisi säännöllistä yhteydenpitoa.

Valvontaohjelma pidetään jatkuvasti ajan tasalla mm. päivittämällä uudet ja poistuvat toiminnat. Valvontaohjelman toteutumisesta laaditaan vuosittain yhteenveto, joka viedään kaupunkirakennelautakunnalle tiedoksi. Laitospohjainen valvontaohjelma on ainoastaan yksikön sisäisessä käytössä (ei-julkinen asiakirja),

koska yksityiskohtaisen toimenpide- ja kohdeluettelon julkistaminen saattaa heikentää valvonnan tavoitteiden toteutumista. Toiminnanharjoittajalla on kuitenkin oikeus saada tietää kohteensa valvontaluokka ja perusteet sen määräytymiselle.

6 Valvonnan toteuttaminen

Valvontatyötä ovat muun muassa tarkastusten suorittaminen, raporttien tarkistaminen, selvitysten ja suunnitelmien hyväksyminen, projektiluonteinen valvonta sekä valituksiin ja akuutteihin tilanteisiin reagoiminen.

Tehokas valvontatoiminta edellyttää aina ympäristönsuojeluviranomaisen toimivallan osittaista delegointia viranhaltijoille. Lainsäädäntö sisältää säännöksiä tilanteisiin, joissa valvontaviranomaisen on ryhdyttävä välittömiin valvontatoimiin. Näissä tilanteissa viranhaltija, jolle toimivalta on delegoitu, voi antaa kiireellisiä määräyksiä tai tarvittaessa keskeyttää toiminnan väliaikaisesti. Hallintopakkoasiat ja toiminnan keskeyttäminen on kuitenkin aina vietävä ympäristönsuojeluviranomaisen eli kaupunkirakennelautakunnan päätettäväksi. Hämeenlinnan kaupungin hallintosäännöllä ja kaupunkirakennelautakunnan päätöksellä ympäristönsuojelun viranhaltijoille on valvonta-asioista delegoitu mm. ympäristönsuojelulain, vesilain ja jätelain mukainen oikeus tiedonsaantiin ja tarkastustoimintaan, määräykset rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemisesta ja toiminnan keskeyttämisestä kiireellisissä tapauksissa sekä ympäristönsuojelu- ja jätehuoltomääräysten valvonta. Ympäristönsuojelulain mukaisen tutkintapyyntöjen tekeminen poliisille on delegoitu ympäristöjohtajalle.

Valvontaohjelman mukaisten toimintojen tarkastaminen valvontakeinona soveltuu pääsääntöisesti vain viranhaltijoiden käytettäväksi. Suunnitelmaan on otettu myös muita valvontatapoja, jotka sopivat myös esimerkiksi harjoittelijoiden tehtäviksi, kuten projektiluonteiset valvontakyselyt ja selvitykset.

6.1 Valvontatarkastukset

Määräaikaistarkastukset

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on valvottava ympäristöluvanvaraisia, ilmoituksenvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja sekä jätelain 124 §:ssä määritellyjä kohteita säännöllisesti määräaikaistarkastuksin. Tarkastuskohteet ja -tiheys on määriteltävä ympäristöriskien arvioinnin perusteella (ks. luku 5).

Määräaikaistarkastusten suorittamisesta voidaan periä maksu.

Määräaikaistarkastuksella tarkoitetaan paikan päällä suoritettua valvontakäyntiä. Tarkastuksen suorittaa ensisijaisesti kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Jos toiminnan ympäristöluvan myöntäminen kuuluu valtion ympäristölupaviranomaiselle, tarkastuksen suorittaa kuitenkin ensisijaisesti Lupa- ja valvontavirasto.

Toiminnanharjoittajan edustajan on oltava paikalla, ja käynnistä on yleensä pitänyt sopia etukäteen. Tarkastuksesta on laadittava tarkastuskertomus, joka toimitetaan toiminnanharjoittajalle. Määräaikaistarkastukseen sisältyy tarvittaessa uusintatarkastus. Määräaikaistarkastuksen suorittamisesta on laadittu erillinen työohje viranomaispalveluiden toimintajärjestelmään ja osalle toimialoista on laadittu omat tarkastuslomakkeensa. Rekisteröitävien kohteiden tarkastuksilla voidaan käyttää myös toimialakohtaisten asetusten pohjalta laadittuja tarkastuslistoja. Suunniteltujen määräaikaistarkastusten lukumäärät 2026-2029 on koottu taulukoihin 5-8.

Tutustumiskäyntejä laitoksella, vuosi- tai häiriöraporttien tai erilaisten selvitysten tarkastamista ei pidetä määräaikaistarkastuksena, ellei siihen liity käyntiä toiminnan sijaintipaikalla.

Taulukko 5 Taulukossa ovat luvanvaraisten kohteiden suunnitellut tarkastukset
2026-2029.

	2026	2027	2028	2029
Hämeenlinna	27	23	20	9
Hattula	2	2	3	2
Yhteensä	29	25	23	11

Taulukko 6 Taulukossa ovat ilmoituksenvaraisten kohteiden suunnitellut tarkastukset
2026-2029.

	2026	2027	2028	2029
Hämeenlinna	2	0	3	2
Hattula				
Yhteensä	2	0	3	2

Taulukko 7 Taulukossa ovat rekisteröityjen kohteiden suunnitellut tarkastukset
2026-2029.

	2026	2027	2028	2029
Hämeenlinna	5	15	14	14
Hattula	0	1	3	2
Yhteensä	5	16	17	16

Taulukko 8 Taulukossa ovat kaikki suunnitellut tarkastukset yhteensä 2026-2029.

	2026	2027	2028	2029
Suunnitellut tarkastukset yhteensä	36	41	43	29

Tarkastus onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa

Tarkastus on suoritettava myös, jos onnettomuuden, haitasta tehdyn ilmoituksen, luvan tai ilmoituspäätöksen noudattamatta jättämisen tai muun seikan vuoksi on aiheutta olettava, että toiminnasta aiheutuu terveyshaittaa tai merkittävää muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Asia voidaan tarkastuksen sijaan selvittää myös muulla asianmukaisella tavalla. Jos samanaikaisesti on vireillä toimintaa koskeva lupa- tai ilmoituspäätösasia, on tarkastus tai selvitys tehtävä mahdollisuuksien mukaan ennen lupa-asian ratkaisemista tai ilmoituspäätöksen antamista (ympäristönsuojelulaki 169 §).

Onnettomuuksien, poikkeustilanteiden ja ympäristövahinkojen vuoksi tapahtumapaikalla suoritetaan pääsääntöisesti aina tarkastus tai ellei tarkastus ole tarpeen, asia selvitetään muulla asianmukaisella tavalla. Erilaisten akuuttien tilanteiden arvioinnissa ja jälkihoidossa voi olla mukana useita viranomaisia.

Ilmoituksen saadessaan viranomaisen on selvitettävä muun muassa seuraavat asiat:

- tapahtumien kulku yleispiirteisesti
- aiheutuneiden päästöjen laatu ja määrä
- havaitut päästöjen vaikutukset ja laajuus
- kenelle muille viranomaisille on ilmoitettu

Ympäristönsuojelulain 123 §:n mukaan luvanvaraisesta, ilmoituksenvaraisesta tai rekisteröitävästä toiminnasta vastaavan tai jätteen haltijan on ilmoitettava viipymättä valvontaviranomaiselle poikkeuksellisista tilanteista, joista voi aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa. Myös ympäristöluvissa ja ilmoituspäätöksissä tulee olla tarvittavat määräykset erityistilanteisiin varautumisesta ja viranomaiselle ilmoittamisesta.

Tarkastusten maksullisuus

Ympäristönsuojelulain 205 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun laatimaansa valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen, ilmoituksenvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkastuksista.

Valvontamaksua voidaan periä myös rikkomuspohjaisesti, jolloin maksullisuus

koskee kaikkea toimintaa. Maksullisia ovat tällöin hallintopakkomääräyksen noudattamisen (ympäristönsuojelulaki (527/2014) 175–176 §) tai toiminnan keskeyttämisen (ympäristönsuojelulaki (527/2014) 181 §) valvomiseksi tehdyt tarkastukset sekä onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteiden valvonta tietyin ehdoin (ympäristönsuojelulaki (527/2014) 169 §).

Maa-aineslain 23 §:n mukaan kunta voi periä ottamistoiminnan valvonnasta aiheutuvat kustannukset soveltuvien osien, mitä rakentamislain (751/2023) 79 §:ssä säädetään rakennustyön valvonnasta kunnalle suoritettavista maksuista.

Jätelain 144 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun roskaantuneen alueen siivoamismääräyksen, yksittäisen määräyksen sekä rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemiseksi annetun määräyksen antamisesta ja valvonnasta (jätelaki (646/2011) 75 §, 125 § ja 126 §). Maksun voi myös periä jätelain 124 §:ssä tarkoitetuista valvontasuunnitelman mukaisista määräaikaistarkastuksista ja muista säännöllisistä valvontatoimista.

Maastoliikennelain 30 §:n mukaan kunta voi periä maksun luvista, jotka haetaan moottorikäyttöisillä ajoneuvoilla tapahtuvaan kilpailujen ja harjoitusten toistuvaan tai pysyvään järjestämiseen samassa maastossa taikka yksittäisen tapahtuman järjestämiseen, jos tapahtumasta on odotettavissa huomattavia haittoja luonnolle, muulle ympäristölle, asutukselle, yleiselle virkistyskäytölle, kalastukselle tai muulle yleiselle tai yksityiselle edulle.

Maksun suuruus ja sen perusteet määritetään kunnan hyväksymässä taksassa.

6.2 Muut valvontatavat

Raporttien tarkastaminen

Toiminnanharjoittajilta saadut raportit (vuosiyhteenvedot, velvoitetarkkailut, häiriötilanneraportit ym.) tarkastetaan. Tarpeen mukaan otetaan yhteyttä toiminnanharjoittajaan ja pyydetään lisäselvitystä. Joillekin toimialoille voidaan lähettää vuosiraportointilomake täytettäväksi riittävien tietojen saannin

varmistamiseksi. Lupapäätöksessä määrättyjen vuosiraporttien tarkastamisesta peritään taksan mukainen maksu.

Ympäristölupapäätöksiin kirjattujen tarkkailumääräysten valvonta on tärkeää tarkkailun suorittamisen ja toiminnan vaikutusten seuraamiseksi.

Tarkkailuraportteihin perustuen valvontaviranomainen voi päättää ympäristöluvan tarkkailumääräysten mahdollisesta muuttamisesta.

Suunnitelmien ja selvitysten hyväksyminen

Ympäristölupapäätöksissä edellytetyistä toimintaa, päästöjä tai ympäristövaikutuksia koskevista suunnitelmista ja selvityksistä tekee päätöksen pääsääntöisesti laitosvalvoja ja tarvittaessa ympäristöjohtaja. Toiminnan lopettamiseen liittyvän suunnitelman hyväksyy ympäristöjohtaja, joka voi tarvittaessa antaa lopettamista koskevia määräyksiä. Suunnitelmien, kuten tarkkailusuunnitelman, käsittelystä ja hyväksymisestä voidaan periä maksu.

Projektiluonteinen valvonta

Laitoksia ja toimintoja, jotka eivät säännöllisesti raportoi ympäristönsuojeluun liittyvistä asioista, voidaan valvoa ajoittain toteutettavilla projekteilla.

Valvontakyselyt ja selvitykset voidaan kohdistaa esimerkiksi tiettyyn toimialaan (esim. korjaamot, eläinsuojat tai biojätteen suurtuottajat), alueeseen (esim. pohjavesi-, ranta- tai teollisuusalue) tai toimintoon (esim. kemikaalien varastointi, jätevesien käsittely tai jätehuolto). Myös ympäristöluvanvaraisia, ilmoituksenvaraisia tai rekisteröitäviä laitoksia voidaan tarkastaa projektiluonteisesti esimerkiksi silloin, kun lainsäädännössä annetaan uusia, tiettyä toimialaa koskevia määräyksiä tai tällaisten määräysten toimeenpanoaika lähestyy.

Projektista on hyvä tiedottaa yleisesti etukäteen. Toiminnanharjoittajien tasavertaisen kohtelun vuoksi projektiin valittavien kohteiden rajausta on mietittävä tarkasti. Tiedotus projektista toimii välillisesti laajemmin myös muiden toiminnanharjoittajien herättelemisessä ympäristönsuojeluasioihin.

Toimintaa koskevia tietoja voidaan pyytää kirjallisesti lomakkeilla tai puhelimitse suoritettulla kyselyllä. Lomake voi olla täytettävissä myös verkkosivuilla. Tietojen pyytäminen ja tarkastaminen voidaan antaa harjoittelijan tehtäväksi, mutta jatkotoimenpiteistä päättäminen ja määrääminen kuuluvat viranhaltijalle.

Valitukset

Asianosaisilla, yhdistyksillä, kunnalla sekä viranomaisilla on oikeus kirjallisesti panna jokin ympäristön pilaantumista tai luontovahinkoa koskeva asia vireille kaupunkirakennelautakunnassa. Yleensä asianosaisen ilmoitus haitasta on syytä ottaa käsittelyyn jo puhelimitse tulleen ilmoituksen perusteella, mutta asianosaista voi pyytää panemaan asia vireille kirjallisesti, esimerkiksi jos valitukset samasta asiasta jatkuvat. Kirjallisesti vireille tullut asia on käsiteltävä ja siitä on tarvittaessa annettava valituksenalainen päätös. Ennen päätöstä on valituksen kohteelle varattava tilaisuus tulla kuulluksi asiassa sekä usein myös tarkastus tilanteen toteamiseksi on tarpeen.

Asianosaisen nimeä ei aina tarvitse ilmoittaa toiminnanharjoittajalle vaan viranhaltijan oma havainto riittää haitan toteamiseksi. Valvontakäynnistä ei tarvitse ilmoittaa ennakolta toiminnanharjoittajalle, jos käynnin tarkoituksen voidaan olettaa vaarantuvan. Käynnin aikana tehdyt havainnot on ilmoitettava käynnin jälkeen toiminnanharjoittajalle. Nimettömiin ilmoituksiin reagoiminen on viranomaisen omassa harkinnassa, mutta yleisen edun vastaista toimintaa koskevat ilmoitukset on syytä aina tarkistaa.

Haitan (esim. haju tai melu) todentaminen voi joskus olla vaikeaa sen ajoittaisuuden vuoksi. Usein yhteydenotto toiminnanharjoittajaan ja asian tutkiminen yhteistyössä on helpoin ja tehokkain tapa edetä asian selvittämisessä. Monesti tarvittavat korjaustoimenpiteet ovat pieniä ja niistä voidaan sopia toiminnanharjoittajan kanssa ja kirjata sovitut asiat neuvottelu- tai tarkastusmuistioon. Viimeistään asian ratkettua ilmoituksen tekijälle annetaan palautetta viranomaisen toimista ja niiden vaikutuksesta ja merkitään asia käsitellyksi.

Mikäli asiat eivät etene neuvottelemalla, kaupunkirakennelautakunta voi antaa tarvittavat määräykset ympäristönsuojelulain 175 §:n perusteella. Kiireellisissä tapauksissa määräyksen voi antaa ympäristönsuojelulain 182 §:n perusteella viranhaltija, jolle tehtävä on delegoitu. Asia on tuotava viivytyksettä kaupunkirakennelautakunnan käsittelyyn.

7 Tietojärjestelmät

Ympäristönsuojelussa on otettu vuoden 2025 alusta alkaen käyttöön uusi ympäristövalvontaohjelma, Trimble Locus ympäristövalvonta -sovellus. Myöhemmin otetaan käyttöön myös Trimble Locus sähköinen asiointi. Tietoja päivitetään jatkuvasti valvojien toimesta. Valvontakohderekisteri on tarkoitettu viranomaiskäyttöön, mutta tiedot ovat julkisia, ellei tietoa ole erikseen säädetty salassa pidettäväksi.

Kaikki valvontakohteisiin liittyvät lähtevät ja saapuvat asiakirjat merkitään Opus-asianhallintajärjestelmään. Ajantasaisesta diaarista voidaan tulostaa asian kaikki käsittelyvaiheet.

Rekisteröivät toiminnot rekisteröidään ympäristönsuojelun valvonnan sähköiseen asiointijärjestelmään YLVA:aan, joka on lakisääteinen valtakunnallinen järjestelmä. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on talletettava tähän tietojärjestelmään myös kaikki lupa- ja valvontatehtäviin liittyvät päätökset, tiedot rekisteröitävistä toiminnoista sekä ympäristöluvanvaraisen, ilmoituksenvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan seuranta- ja tarkkailutiedot.

Ympäristönsuojelun valvonnassa hyödynnetään myös valtion ympäristöhallinnon erilaisia avoimia ympäristötietojärjestelmiä ja karttapalveluita, kuten Herttatietojärjestelmää. Maa-ainesten ottamisen seurantaan ja valvontaan käytetään NOTTO-tietojärjestelmää, joka on kuntien ja valtion valvonta- ja lupaviranomaisten yhteisessä käytössä.

Uusia paikkatietoaineistoja tuotetaan ja avataan koko ajan. Vaatimukset paikkatietoon sidotun valvontatiedon tallentamiselle on otettava yhä enemmän

huomioon erilaisia tietojärjestelmiä suunniteltaessa, hankittaessa ja hyödynnettäessä. Paikkatiedon käyttö helpottaa erityisesti riskinarviointia. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvat luvanvaraiset, ilmoituksenvaraiset ja rekisteröitävät valvontakohteet on paikannettu ja viety Hämeenlinnan kaupungin karttapalveluun.

8 Koulutus

Henkilöstön jatkuvalla ja monipuolisella koulutuksella on tärkeä merkitys tarkoituksenmukaisen ja tehokkaan valvonnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja kehittämisessä. Tavoitteena on tuntea ja osata soveltaa keskeistä lainsäädäntöä valvonnan eri osa-alueilla sekä kehittää taitoja muuttuvassa hallintokentässä mukaan lukien ICT-taidot sekä vuorovaikutustaidot. Henkilöstölle tehdään vuosittain koulutussuunnitelmat ja niiden toteutumista seurataan. Tarkoituksena on kohdentaa koulutus osa-alueille, joilla tarvitaan lisäosaamista. Koulutus on tarpeen mukaan kaupungin sisäistä koulutusta tai ulkopuolisten tahojen järjestämää koulutusta.

9 Asiakaspalvelu, viestintä ja tiedotus

Ympäristöpalveluille on laadittu 17.8.2020 viestintäsuunnitelma, joka koskee pääasiassa normaalitilanteen viestintää. Suunnitelman lisäksi viestintää suunnitellaan vuosittain viestinnän vuosikellon avulla. Hämeenlinnan kaupungilla on lisäksi yhteiset ja kaikkia toimialoja koskevat kriisitilanteiden viestintäohjeet.

Lainsäädännössä olevien, kaikkia hallintoaloja koskevien yleisten vaatimusten lisäksi, on ympäristösäädöksiin sisällytetty myös erityisiä tiedottamisvaatimuksia.

Ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluu ympäristönsuojelua koskeva tiedottaminen, valistus ja koulutus, ympäristönsuojelua koskevaan ohjaukseen ja neuvontaan osallistuminen sekä yhteistyön edistäminen. Ympäristönsuojelulaki puolestaan vaatii kuntaa huolehtimaan ympäristön tilan seurannasta ja viranomaispalvelut laatii vuosittain raportin ympäristön tilan seurannasta tiedoksi kaupunkirakennelautakunnalle.

Ympäristönsuojelulaissa on paitsi ympäristölupahakemusten ja -päätösten kuuluttamista koskevat säännökset myös pykälät sähköisen tiedonsaannin edistämiseen. Nykyaikainen verkkoviestintä on muutoinkin korostunut viestinnän suunnittelussa ja se on osaltaan monella tapaa parantanut kuntalaisten osallistumis- ja tiedonsaantimahdollisuuksia. Kesäkuussa 2020 otettiin käyttöön sähköinen verkkolomake ”Yhteydenotto ympäristönsuojeluviranomaiseen” sekä Hämeenlinnan että Hattulan verkkosivuilla.

Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma on julkinen kaupunkirakennelautakunnassa hyväksytty asiakirja, joka pidetään koko sen voimassaoloajan toiminnanharjoittajien ja kaupunkilaisten saatavilla kaupungin verkkopalvelussa. Sen lisäksi viranomaisella on yksityiskohtaisempi laitoskohtainen valvontaohjelma sisäiseen käyttöön. Sen toteutumisesta laaditaan vuosittain yhteenveto, joka viedään kaupunkirakennelautakunnalle tiedoksi.

Ympäristönsuojeluviranomaisen taksa on myös julkinen ja saatavilla kaupungin verkkosivuilla.

10 Valvontasuunnitelman tarkistus ja valvontaohjelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelma päivitetään tarvittaessa tai vähintään kerran valtuustokaudessa eli neljän vuoden välein. Valvontasuunnitelma tarkistetaan lisäksi aina, jos valvontaan vaikuttavissa olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia. Valvontaohjelma pidetään jatkuvasti ajan tasalla ja sen toteutumisesta laaditaan vuosittain yhteenveto, jossa tarkastellaan toteutunutta valvontaa verrattuna suunnitelman mukaiseen valvontaan. Yhteenvedossa tarkastellaan myös valvonnan tarpeen mahdollisia muutoksia sekä suunnitelman päivitystarvetta valvontakohteiden muuttuessa. Yhteenveto saatetaan kaupunkirakennelautakunnalle tiedoksi.

Arvioinnissa voidaan esittää, kuinka asianmukaisia asetetut tavoitteet ovat olleet, ottaen huomioon alueen ympäristönsuojelun tilanteen ja valvontaan osoitetut resurssit ja tulisiko valvontaohjelmassa olevia tavoitteita muuttaa sekä se paljonko

jatkossa varataan resursseja valvontaan. Arviossa voi olla myös arvio neuvonnan, koulutuksen ja tiedottamisen riittävydestä sekä arvio kehittämistarpeista. Myös valvontayhteistyön onnistumista muiden viranomaisten kanssa voidaan arvioida.